

การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับ
พระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่

An Application of The Buddhist Teaching in Using Social
Networks for Students of Mahachulalongkorn Rajavidyalaya
University, Chiang Mai Campus.

พระครูสมุห์มานิตย์ ญาณธโร¹,
พระครูสมุห์ธนโชติ จิรธมโม², พระครูสมุห์วัลลภ ฐิตสวโร¹,
ประไพศิริ สันติทฤษฎีกร¹, พongจันทร์ สุขสวัสดิ์ ณ อยุธยา¹
Phrakrusamu Thanachot Ciradhammo², Phrakhu Samuha Manit Yanadharo¹,
Phrakru Samuha Wanlop Teetasawalo¹, Prapaisiri Santitissadeekorn¹
Fongchan Sooksawat Na Ayudhya¹,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่¹
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา²
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiangmai Campus¹
Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus²
Corresponding Author, E-mail: Smanit077@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีในการสื่อสารและสื่อสังคมออนไลน์ 2) เพื่อศึกษาบริบทการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ 3) เพื่อเสนอแนวทางประยุกต์หลักพุทธธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต เชียงใหม่

ผลการวิจัยพบว่า การบริโภคสื่อสังคมออนไลน์โดยขาดการควบคุมเอาใจใส่ดูแลย่อมส่งผลกระทบต่อภาวะจิตใจ ทั้งยังมีผลกระทบระยะยาวต่อตัวผู้บริโภคนั้นไม่ว่าจะอยู่ในช่วงวัย

ใด จิตแพทย์เผย สื่อสังคมออนไลน์ส่งผลต่อสุขภาพจิตผู้บริโภคทุกเพศทุกวัย เช่น เว็บไซต์ที่มีความรุนแรง (Violent), โป๊ - เปลือย (Sex), การพนัน (Gambling), เกมส์ (Games), ฯลฯ ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ ทำให้เกิดผลกระทบทางลบ โดยตรงและทางอ้อมแก่สังคม พระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต เชียงใหม่ ผู้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมย่อมได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน

การวิจัยครั้งนี้เพื่อให้เกิดภาพที่ชัดเจนในประเด็นการประยุกต์พุทธธรรม มัชฌิมาปฏิปทาในการใช้เทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ในเรื่อง เป็นการศึกษาว่าเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ได้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับพระนิสิตฯ ทั้งในด้านการศึกษาและการประกาศพระธรรมคำสอน มากน้อยเพียงใด มีความจำเป็นมากน้อยเท่าใดในการนำพุทธธรรมมาประยุกต์ ในการใช้เทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต เชียงใหม่ อีกทั้งมีทัศนคติต่อเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ในการศึกษาและประกาศหลักธรรมคำสอนอย่างไร

คำสำคัญ : มัชฌิมาปฏิปทา; สื่อสังคมออนไลน์; พุทธธรรม; การประยุกต์

Abstract

This research consisted of 3 objectives such as : 1) To study the idea theory communication. 2) To Study the Using of Social Network of the Students of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus 3) To present the Application of Buddhist teaching in the use of Social Network for students of Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai, Campus. The result revealed that the using of social network without care can effect to them in good or bad conditions. The psychiatrist said that social network can effect to user in any of ages such as ; Violent web site, gambling website, games web site ect.. Which created imitate conduction. Which created bad effect to social and MCU; CMC; Students direct and indirect ways because they are a part of social.

This research revealed the clear point of view by apply the Buddha's teaching Machimapatipata = Eightfold Noble Pathin using of social network and how much of the role of MCU; CMC. Students in education and propagations. How

necessary to apply Machimapatipata for the user social network of MCU; CMC. Students and their ideas.

Keywords : Machimapatipata; Social Network; Buddhist Teaching; Application.

บทนำ

บทบาทและความสำคัญในสังคมโลกที่เด่นชัดคือ เทคโนโลยีสารสนเทศ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้มีการพัฒนาคิดค้นสิ่งอำนวยความสะดวกสบายต่อการดำรงชีวิตเป็นอันมาก เทคโนโลยีได้เข้ามาเสริมปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี เทคโนโลยีทำให้การสร้างที่พักอาศัยมีคุณภาพมาตรฐาน สามารถผลิตสินค้าให้บริการต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์มากขึ้น ทำให้มีการติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายสะดวก การเดินทางเชื่อมโยงถึงกัน ทำให้ประชากรโลกติดต่อ รับฟังข่าวสารกันได้ตลอดเวลา พัฒนาการของเทคโนโลยี ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่เปลี่ยนไปมาก ในประวัติศาสตร์พบว่ามนุษย์สามารถจัดพิมพ์หนังสือได้เมื่อประมาณ 500 ถึง 800 ปีที่แล้ว เทคโนโลยีเริ่มเข้ามาช่วยในการพิมพ์ทำให้การสื่อสารด้วยข้อความและภาษาเพิ่มขึ้นมาก เทคโนโลยีพัฒนามาจนถึงการสื่อสารกัน โดยส่งข้อความเป็นเสียงทางสายโทรศัพท์และพัฒนาเป็นระบบอินเทอร์เน็ตจนถึงปัจจุบัน

อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลแหล่งใหญ่ที่สุดของโลกและเป็นที่รวมทั้งบริการ และเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งในระดับบุคคลและองค์กร จากปรัชญาของระบบเครือข่ายที่มุ่งหวังให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าสูงสุด หนทางหนึ่งก็คือการเปิดบริการให้ผู้อื่นใช้งานร่วมด้วย อินเทอร์เน็ตจึงมีศูนย์ให้บริการข้อมูลและข่าวสารหลากหลายชนิดที่ทำให้การสื่อสารเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นสังคมใหม่ที่เรียกว่า สังคมออนไลน์

สังคมออนไลน์นี้ไม่ได้จำกัดผู้ใช้เฉพาะฆราวาสเท่านั้น แต่พระสงฆ์จำนวนมากก็ได้ให้ความสนใจและนิยมใช้ไม่แพ้กัน ทั้งเพื่อประโยชน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การศึกษา การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา แต่ก็มีพระสงฆ์จำนวนไม่น้อยใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่เหมาะสมต่อสมณสาธูป มีการบอกบุญ เรียกรับ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์แบบไม่เหมาะสม ทำให้เกิดความเสียหายต่อพระพุทธศาสนา ภาพลักษณ์ของ

พระสงฆ์ในสายตาของพุทธศาสนิกชนเป็นไปในทางลบ มีการวิพากษ์วิจารณ์ถึงความเหมาะสมในวงกว้าง จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่า พระสงฆ์ในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศนี้มีความเหมาะสมเพียงใดต่อการใช้อีคอมเมิร์ซออนไลน์ พระวินัยที่ทรงบัญญัติไว้นั้นมีความขัดแย้งหรือสอดคล้องต่อการใช้อีคอมเมิร์ซออนไลน์ ของพระสงฆ์อย่างไร และควรมีแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการใช้อีคอมเมิร์ซออนไลน์ของพระสงฆ์ ที่ขัดต่อพระวินัยและไม่ขัดต่อพระวินัยหรือขอบเขตที่พระสงฆ์ต้องปฏิบัติตามในการใช้อีคอมเมิร์ซออนไลน์และเพื่อแนวทางที่เหมาะสมในการใช้อีคอมเมิร์ซออนไลน์ของพระสงฆ์

พระวินัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้อีคอมเมิร์ซออนไลน์

เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป โลกได้มีวิวัฒนาการอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันโลกได้อาศัยเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดความสะดวกสบายรวดเร็ว อีคอมเมิร์ซมีความจำเป็นในการดำเนินชีวิต ทั้งด้านการเรียน การทำงาน หรือแม้กระทั่งเพื่อการผ่อนคลาย พระสงฆ์ในยุคปัจจุบันจึงได้เข้าไปใช้ประโยชน์อีคอมเมิร์ซเป็นจำนวนมาก เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาบ้าง เพื่อการศึกษาค้นคว้าข้อมูลบ้าง แต่ก็มีพระสงฆ์บางรูปที่นำไปใช้ผิดจากความสมณะ สารูปอันอาจจะเป็นสาเหตุให้ผิดพระวินัยได้ ทั้งนี้ ไม่ได้มีพระวินัยที่บัญญัติไว้ตรงตามอักษรว่า ห้ามพระภิกษุใช้หรือเกี่ยวข้องกับอีคอมเมิร์ซเพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน คณะผู้ปกครองสงฆ์ไม่อาจจะบัญญัติพระวินัยเพิ่มเติมได้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาพระวินัยที่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับการใช้อีคอมเมิร์ซออนไลน์ของพระสงฆ์ โดยการวิเคราะห์วินัยที่สัมพันธ์ต่อการทำผิดพระวินัย

ผลกระทบในการใช้อีคอมเมิร์ซออนไลน์ของพระนิสิตฯ

พระนิสิตฯที่ใช้อีคอมเมิร์ซออนไลน์เปรียบเสมือนใช้ดาบสองคม ที่สามารถให้คุณประโยชน์ได้หากใช้ในทางที่ถูกต้องเหมาะสม แต่ในทางกลับกันก็อาจจะส่งผลเป็นโทษมหันต์ในกรณีที่เข้าไปในทางที่ผิด ไม่ถูกต้อง อีคอมเมิร์ซออนไลน์ก็เช่นกันเพียงแต่หากใช้ในทางที่ผิดวัตถุประสงค์ก็จะทำให้เกิดความเสียหาย ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับจิตสำนึกและความรับผิดชอบของบุคคลแต่ละคน ซึ่งถ้าใช้ให้เกิดประโยชน์มันก็จะประโยชน์ กับตัวเองและส่วนรวม ของแบบนี้เหมือนกับเหรียญ 2 ด้าน อย่างกัมมันตรังสีถ้านำไปใช้ทำประโยชน์ก็จะเกิดประโยชน์ แต่ถ้านำไปใช้ทำระเบิด มันก็ผิด หรือแม้แต่เงินที่ถูกกฎหมายหากนำไปใช้ในเรื่องผิดกฎหมายมันก็ผิด เช่น จ้างฆ่าคน แต่ถ้านำไปซื้อเครื่องดำรงชีพมันก็ถูก ผลกระทบของการใช้อีคอมเมิร์ซออนไลน์ของพระสงฆ์ มีทั้งผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบ ดังนี้

1. ผลกระทบเชิงบวกในการใช้อีคอมเมิร์ซออนไลน์ของพระนิสิตฯ

ผลกระทบเชิงบวกในการใช้อีคอมเมิร์ซออนไลน์ของพระนิสิตฯพอสรุปได้ดังนี้

1) เป็นประโยชน์ในการแสวงหาความรู้ เนื่องจากในปัจจุบันนี้องค์ความรู้ต่างๆ ทั้งทางด้านทางโลกและทางธรรมได้ถูกรวบรวมไว้ในอินเทอร์เน็ตเป็นจำนวนมาก สังคมออนไลน์เป็นห้องสมุดที่ใหญ่ที่สุดในโลก พระไตรปิฎก อรรถกถา คำสอน หนังสือ ตำราทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนเทปบันทึกคำบรรยายของพระคณาจารย์ คำสอนของพระเถระ ถูกบันทึกฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อให้สะดวกต่อการศึกษาค้นคว้า ทำให้พระนิสิตฯสามารถค้นคว้าศึกษาได้โดยง่ายและสะดวก

2) ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทัศนคติและมุมมองที่หลากหลาย เพราะสื่อสังคมออนไลน์เป็นที่รวมของผู้คนจำนวนมาก ทั้งเป็นพุทธศาสนิกชนและผู้นับถือศาสนาอื่น เมื่อมีการยกประเด็นทางธรรมขึ้นสู่โลกสังคมออนไลน์ จะมีผู้ใช้งานจำนวนมากเข้ามาแสดงทัศนคติ มีการนำเสนอเหตุผล ข้อมูลมาคัดค้าน สนับสนุน มีการถกเถียง แลกเปลี่ยนทางด้านข้อมูล ทำให้เกิดความหลากหลายทางด้านวิชาการยิ่งขึ้น

3) ทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์ เป็นสื่อที่รวดเร็วและกว้างไกลไร้ขอบเขต ไม่ว่าจะอยู่มุมไหนของโลก หากสามารถเชื่อมต่อได้ก็สามารถศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้ ดังจะเห็นได้ว่ามีวัดจำนวนมากที่มี เว็บไซต์ของวัดเพื่อเผยแผ่ข่าวสาร กิจกรรมตลอดจนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หรือแม้กระทั่งการที่พระสงฆ์มีชาวต่างชาติ เพื่อนต่างศาสนาเป็นเพื่อนในโลกออนไลน์ก็เป็นโอกาสที่จะได้แนะนำให้คนเหล่านั้นได้สนใจในพระพุทธศาสนา

4) ทำให้เยาวชนได้เข้าถึงพระพุทธศาสนายิ่งขึ้น เพราะเยาวชนหรือวัยรุ่นจำนวนมากมักจะเสพข่าวสารต่างๆ จากโลกออนไลน์ การที่วัดใช้ประโยชน์จากสื่อออนไลน์นี้ จะเป็นที่ยึดจุดให้เยาวชนได้เข้าถึงและสนใจในการติดต่อสาระทางพระพุทธศาสนา

5) ทำให้ข่าวสาร กิจกรรมต่างๆ ของวัดกระจายได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงทุกกลุ่มคน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้ดียิ่งขึ้น

6) ทำให้เกิดการตรวจสอบพฤติกรรมของพระสงฆ์ เพราะสื่อสังคมออนไลน์นั้นรวดเร็วและกระจายได้อย่างกว้างขวาง ง่ายต่อการเผยแผ่ ทำให้พระสงฆ์จำนวนมากมีอาการสำรวมในพฤติกรรมยิ่งขึ้น เพราะเกรงกลัวต่อภาพพจน์ที่จะปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ ยังมีปรากฏในสื่อจำนวนมากเท่าไร ก็ยังทำให้พระพุทธศาสนาแข็งแกร่งขึ้นเท่านั้น เพราะจะเป็นการควบคุมพระนิสิตฯที่เหลือยู่ให้ระมัดระวังตัวยิ่งขึ้น

2. ผลกระทบเชิงลบในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระนิสิตฯ

ผลกระทบเชิงลบในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระนิสิตฯ

1) เนื่องจากโลกออนไลน์มีความหลากหลายทางด้านข้อมูล ทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมต่อสมณะเพศ หากพระสงฆ์ผู้ใช้ไม่สามารถแยกแยะถึงความเหมาะสมเข้าไปดูในเว็บไซต์ที่สมควร เช่น เว็บไซต์ไปเปลี่ยน เว็บไซต์เกม เป็นต้น ก็อาจทำให้เกิดความลุ่มหลงยึดติด ห่างจากหลักธรรม ละทิ้งพระวินัย จนทำให้เกิดความกระสันอยากลาสิกขา ไม่สามารถดำรงเพศสมณะต่อไปได้อย่างถูกต้อง หรือหากไม่ลาสิกขา ก็อาจเป็นเหตุจูงใจให้กระทำความชอบเขตพระธรรมวินัยได้ง่ายและไม่ละอายต่อบาป

2) เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่ออิสระที่ถือเป็นโลกส่วนตัว สามารถใช้งานภายในห้องส่วนตัว ไม่มีผู้คอยกำกับดูแลหรือทานกระแสกิเลส ทำให้เกิดความกระด้างได้ง่าย ไม่มีความละอายต่อบาป เช่น การพูดจาเกี้ยวพาราสีกับสตรีเพศ การโพสต์ถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม การแสดงความคิดเห็นโลดโผนเกินสมณะเพศ การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง เป็นต้น ข้อความเหล่านั้นนั้นให้บุคคลทั่วไปสามารถมองเห็นได้โดยง่าย กลายเป็นความเสื่อมของวงการคณะสงฆ์ ลดทอนศรัทธาของผู้ที่ศรัทธา ยิ่งทำให้ผู้ที่ไม่ศรัทธาสบโอกาสโจมตีได้โดยง่าย

3) ภาพพจน์ที่ไม่ดีของพระนิสิตฯส่วนน้อยที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เกินขอบเขตพระวินัย ถูกกระจายอย่างรวดเร็ว ทำให้สงฆ์หมู่ใหญ่ได้รับผลกระทบไปด้วย เพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือความคึกคะนอง ทำให้พระนิสิตบางรูปโพสต์ข้อความหรือภาพที่ไม่เหมาะสมของตนลงไปในโลกออนไลน์ บางครั้งอาจจะไม่มีเจตนาดังรูปนั้น แต่หาไม่มีโอกาสได้ตอบข้อซักถามหรือข้อสงสัยของผู้ที่ได้พบเห็น ทำให้เกิดการเข้าใจผิด ตีความไปในทางเสื่อมเสียได้ง่าย

4) ผู้ที่เสพสื่อสังคมออนไลน์โดยไม่มีสติยั้งคิด จะทำให้เกิดการเสพติดสื่อละมือนจากสื่อออนไลน์ไม่ได้ ทำให้ละทิ้งศาสนกิจที่พึงทำ จากการวิจัยของแทนพันธ์ เสนะพันธุ์ บัวใหญ่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าพระนิสิตฯไม่ควรใช้งานสื่อออนไลน์คาบเกี่ยวอยู่ในช่วงกิจวัตรประจำวันของสงฆ์ ทำให้เห็นว่า หลายคนยังคงกังวลว่า พระนิสิตฯจะติดสื่อสังคมออนไลน์จนลืมกิจวัตรประจำวันของตนเช่น การสวดมนต์ทำวัตรเช้า-เย็น การลงอุโบสถ เป็นต้น

แนวทางที่เหมาะสมสำหรับพระนิสิตฯในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

การศึกษาเรื่องพระวินัยกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระนิสิตฯ เนื่องจากมีประเด็นที่วิพากษ์วิจารณ์ถึงความเหมาะสมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระนิสิตฯ ว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้อง เหมาะสม สอดคล้องหรือเกินขอบเขตพระธรรมวินัย เป็นที่แน่ชัดว่าในบรรดาลิกขาบททั้งหลาย 227 ลิกขาบทนั้น ไม่มีบทบัญญัติที่ห้ามพระสงฆ์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ไว้เป็นการเฉพาะตรงตามลายลักษณ์อักษร จึงเป็นปัญหาว่าพระนิสิตฯสามารถใช้สื่อ

สังคมออนไลน์ได้หรือไม่เพียงใด ปัญหาและทางออกของพระธรรมวินัยอยู่ที่หลักมหาประเทศ ซึ่งมีพระพุทธานุญาติ เรื่องมหาประเทศไว้ในวินัยปิฎก มหาวรรคเมื่อครั้งหนึ่งภิกษุทั้งหลายเกิดความรังเกียจในพระบัญญัติบางสิ่งบางอย่างสิ่งใดหนอพระผู้มี พระภาคทรงอนุญาตไว้ สิ่งใดไม่ได้ทรงอนุญาต จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค พระพุทธเจ้าจึงได้ตรัสประทาน สำหรับอ้อ 4 ข้อ ดังต่อไปนี้

1) ดุริยภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดที่เราไม่ได้ห้ามไว้ว่า สิ่งนี้ไม่ควร หากสิ่งนั้นเข้ากับ สิ่งที่ไม่ควร ขัดกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้นไม่ควรแก่เธอทั้งหลาย

2) ดุริยภิกษุทั้งหลาย สิ่งที่เราไม่ได้ห้ามไว้ว่า สิ่งนี้ไม่ควร หากสิ่งนั้นเข้ากับ สิ่งที่ควร ขัดกับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นควรแก่เธอทั้งหลาย

3) ดุริยภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดที่เราไม่อนุญาตไว้ว่า สิ่งนี้ควร หากสิ่งนั้นเข้ากับ สิ่งที่ไม่ควร

ขัดกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้นไม่ควรแก่เธอทั้งหลาย

4) ดุริยภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดที่เราไม่ได้อนุญาตไว้ว่า สิ่งนี้ควร หากสิ่งนั้นเข้ากับ สิ่งที่ควร ขัดกับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นควรแก่เธอทั้งหลาย ปัญหาของพระสงฆ์กับเทคโนโลยีจึง อยู่ที่วัตถุประสงค์ว่าใช้เพื่ออะไร ใช้ในสิ่งที่ควรหรือไม่ควร แต่การพิจารณาว่าอะไรควรหรือไม่ควรก็มีใช้เรื่องที่ตัดสินใจได้ง่ายนัก

เมื่อมีหลักในการเทียบเคียงนี้แล้ว พระสงฆ์ก็ควรเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสม โดยไม่ขัดกับพระธรรมวินัย พระมหาบุญไทย ปุณณมโน ได้เสนอหลักการที่เหมาะสมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยใช้หลักปฏิสัมภินา ดังนี้

1) อัธยาศัยปฏิสัมภินา ปัญญาแตกฉานในอรรถ ปรีชาแจ้งในความหมาย เห็นข้อธรรมหรือความย่อ ก็สามารถแยกแยะอธิบายขยายความออกไปได้โดยพิสดาร เห็นเหตุอย่างหนึ่งก็สามารถคิดแยกแยะกระจายเชื่อมโยงต่อกันไปได้จนล่วงรู้ถึง ผล เมื่อต้องเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี แม้จะมีเนื้อหาเพียงน้อยนิดก็รู้ความหมายและสามารถขยายความออกไปได้

2) ธัมมปฏิสัมภินา ปัญญาแตกฉานในธรรม ปรีชาแจ้งในหลัก เห็นอรรถอธิบายพิสดาร ก็สามารถจับใจความมาตั้งเป็นกระทู้หรือหัวข้อได้ เห็นผลอย่างหนึ่งก็สามารถสืบสาวไปหาเหตุได้ การเสพเทคโนโลยีแม้จะมีเนื้อหาหมก แต่ก็สามารถจับสาระสำคัญได้

3) นิรุติปฏิสัมภินา หมายถึงปัญญาแตกฉานในนิรุติ ปรีชา แจ้งในภาษา รู้ศัพท์ถ้อยคำบัญญัติและภาษาต่างๆ เข้าใจใช้คำพูดชี้แจงให้ผู้อื่นเข้าใจและเห็นตามได้ เมื่อรับรู้แล้วพูดสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจได้

4) ปฏิภาณปฏิสัมภทา หมายถึงปัญญาแตกฉานในปฏิภาณ ปรีชาแจ้งในความคิดทันการ มีไหวพริบซุ่มซาบในความรู้ที่มีอยู่ เอามาเชื่อมโยงเข้าสร้างความคิดและเหตุผลขึ้นใหม่ ใช้ประโยชน์ได้สละเหมาะสม เข้ากับเหตุการณ์ เมื่อเสพอแล้วสามารถเชื่อมโยงกับความรู้เก่าสังเคราะห์จนเป็นองค์ความรู้ใหม่ นำไปใช้ให้เหมาะกับสถานการณ์ได้

แทนพันธ์ เสนะพันธุ์ บัวใหม่ ได้เสนอแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับพระภิกษุสงฆ์ไว้ดังนี้

1) ต้องไม่เป็นการใช้งานที่นำไปสู่ความเสื่อมจริยธรรมทางเพศ
2) ไม่กล่าวเท็จ หยาบคาย เสียดสี โอ้อวดและเรียกร้องเพื่อประโยชน์ส่วนตน
จนนำความเดือดร้อนมาสู่ผู้อื่น

3) ต้องไม่นำความสั่นคลอนแตกแยกมาสู่สังคม
4) ต้องไม่ใช้งานเพื่อการพาณิชย์
5) ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของสถานที่ในการปฏิสัมพันธ
6) ต้องไม่ตำหนิติเตียนเนื้อความในพระไตรปิฎก
7) ต้องคำนึงและพิจารณาตัวชีวิตอื่นๆ ประกอบเมื่อต้องแสดงธรรมบน

อินเทอร์เน็ต

8) ต้องไม่คาบเกี่ยวอยู่ในช่วงกิจวัตรประจำวันของสงฆ์
9) ต้องใช้งานด้วยเจตนาบริสุทธิ์สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ชอบด้วยบทบาทหน้าที่
10) ต้องใช้งานเพื่อประโยชน์ทางการสื่อสารและการศึกษาเป็นหลัก
11) ต้องใช้งานสอดคล้องกับสถานภาพและบทบาทหน้าที่ที่พึงแสดง ณ เวลานั้น

หากพระภิกษุสามเณรมีความสนใจเว็บไซต์ธรรมะ พระไตรปิฎก และคัมภีร์พุทธศาสนาต่างๆ แล้วมีการค้นคว้าหรือสืบหาข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าจากเว็บไซต์ ดาวน์โหลดเสียงการบรรยายธรรมะของครูอาจารย์ฯ มาฟัง รวมทั้งเทปบันทึกการโทรทัศน์ของพระสงฆ์ที่มีภูมิปัญญาทางธรรมสูง เช่น พุทธทาส, พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ฯลฯ แล้วส่งต่อกันเป็นทอดๆ ในพระณครนรุ่นใหม่ ใช้อินเทอร์เน็ตในการหาความรู้และเพื่อเผยแผ่ธรรมะ ส่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ รวมถึงการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์เป็นเรื่องดี การใช้สื่อสังคมออนไลน์ก็จะเป็นประโยชน์และไม่เกิดความเสียหายแก่วงการคณะสงฆ์ แต่ถ้าใช้เกินขอบเขตพระธรรมวินัย เช่น การพูดคุยนินทาเกี่ยวพาราสิผู้หญิง หรือเข้าไปในเว็บไซต์ที่มีภาพเปลือย ติดต่อบริษัทในทางที่เกินขอบเขตพระธรรมวินัย ก็เป็นสิ่งที่สมควรซึ่งให้โทษแก่ตนและคณะสงฆ์

การประยุกต์พุทธธรรม “มัชฌิมาปฏิปทา” ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับ
พระนิสิต บรรพชิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต เชียงใหม่

1) สัมมาทิฐิ (Right View) ความเห็นชอบ เห็นชอบในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในทางที่ถูกภายในขอบเขตพระธรรมวินัยแต่พอดีไม่หักโหม จนให้โทษแก่ตน เนื่องจากโลกออนไลน์มีความหลากหลายในด้านข้อมูล ทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมต่อสมณะเพศ หากพระนิสิตฯไม่สามารถแยกแยะถึงความเหมาะสมเข้าไปดูในเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม เช่น เว็บไซต์โป๊เปลือย เว็บไซต์เกม เป็นต้น ก็อาจทำให้เกิดความลุ่มหลง ยึดติด ห่างจากหลักธรรม ละทิ้งพระวินัย จนทำให้เกิดความกระสันอยากลาสิกขา ไม่สามารถดำรงเพศสมณะต่อไปได้อย่างถูกต้อง หรือหากไม่ลาสิกขาก็อาจเป็นเหตุจูงใจให้กระทำในสิ่งที่ผิดต่อพระธรรมวินัยได้ง่ายและไม่ละอายต่อบาป

2) สัมมาสังกัปปะ (Right Thought) ดำริชอบ เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่ออิสระที่ถือเป็นโลกส่วนตัว สามารถใช้งานภายในห้องส่วนตัว ไม่มีผู้คอยกำกับดูแลหรือทานกระแสกิเลส ทำให้เกิดความกระด้างได้ง่าย ไม่มีความละอายต่อบาป เช่น การพูดเกี้ยวพาราสีกับสตรีเพศ การโพสต์ถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม การแสดงความคิดเห็นโลดโผนเกินสมณะเพศ การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง เป็นต้น ข้อความเหล่านั้นทำให้บุคคลทั่วไปสามารถมองเห็นได้โดยง่าย กลายเป็นความเสื่อมของคณะสงฆ์ ลดทอนศรัทธาของผู้ที่ศรัทธา ยิ่งทำให้ผู้ที่ไม่ศรัทธาสบโอกาสโจมตีได้โดยง่าย ไม่ดำรงในกาม ความพยาบาท และการเบียดเบียนผู้อื่น

3) สัมมาวาจา (Right Speech) การพูดจาชอบ เว้นจากคำพูดเท็จ ส่อเสียด คำหยาบ เพ้อเจ้อ เป็นถ้อยคำจริง มีเหตุผลไพเราะ ซึ่งในปัจจุบันนี้ ภาพพจน์ที่ไม่ดีของพระภิกษุสงฆ์ส่วนน้อยถูกกระจายอย่างรวดเร็ว ทำให้สงฆ์หมู่ใหญ่ได้รับผลกระทบไปด้วย เพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือความคึกคะนอง ทำให้พระภิกษุบางรูปโพสต์ข้อความหรือภาพที่ไม่เหมาะสมของตนลงไปในโลกสังคมออนไลน์ บางครั้งอาจจะไม่มีเจตนา แต่หาไม่มีโอกาสได้ตอบข้อซักถามหรือข้อสงสัยของผู้ที่ได้พบเห็น ทำให้เกิดการเข้าใจผิด ตีความไปในทางเสื่อมเสียได้ง่าย

4) สัมมากัมมันตะ (Right Action) การทำงานชอบ ผู้ที่เสพสื่อสังคมออนไลน์โดยไม่ยั้งคิด จะทำให้เกิดการเสพติดสื่อ ละมือจากสื่อสังคมออนไลน์ไม่ได้ ทำให้ละทิ้งศาสนกิจที่พึงทำ จากการวิจัยของแทนพันธุ์ บัวใหญ่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า พระสงฆ์ไม่ควรใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ตอนคาบเกี่ยวอยู่ในช่วงทำกิจวัตรประจำวัน ทำให้เห็นว่าชาวพุทธยังคงกังวลว่า พระสงฆ์จะติดสื่อสังคมออนไลน์จนลืมกิจวัตรประจำวันของสงฆ์ เช่น การสวดมนต์ ทำวัตรเช้า-เย็น การลงอุโบสถ เป็นต้น

5) **สัมมาอาชีวะ (Right Livelihood)** การใช้สื่อออนไลน์ในการประกอบอาชีพเพื่อที่จะส่งเสริมความเป็นมืออาชีพ หรือ วิชาชีพในอนาคต การประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่ทำความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้อื่น ด้วยการกระทำต่างๆ ทั้งทางกายและวาจา

6) **สัมมาวายามะ (Right Effort)** การเพียรพยายามในทางที่ดี คือ เพียรหลีกเลี่ยงป้องกันสิ่งชั่วร้าย ออกุศลที่ยังไม่เกิด เพียรละเลิกสิ่งชั่วร้ายออกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว เพียรสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามหรือกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้น เพียรส่งเสริมสิ่งที่ดีงามหรือกุศลธรรมที่มีแล้วให้เพิ่มพูนเจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป

7) **สัมมาสติ (Right Mindfulness)** ระลึกชอบ การมีสติกำกับตัว คมใจไว้ ให้อยู่กับสิ่งที่เกี่ยวข้องต้องทำในเวลานั้นๆ ใจอยู่กับกิจจติดอยู่กับงาน ระลึกได้ถึงสิ่งที่ดีงาม สิ่ง ที่เกื้อกูลเป็นประโยชน์ หรือธรรมที่ต้องใช้ในเรื่องนั้นๆ เวลานั้นๆ ไม่หลงไหลเลื่อนลอย โดยเฉพาะสติที่กำกับทันต่อพฤติกรรมของร่างกาย ความรู้สึก สภาพจิตใจและความนึกคิดของตน ไม่ปล่อยให้อารมณ์ที่เฝ้ายวนหรือยั่วยุมนาคุดกระชากให้หลุดหลงเลื่อนลอยไป

8) **สัมมาสมาธิ (Right Meditation)** จิตตั้งมั่นชอบ ความมีจิตที่ตั้งมั่น จิตใจอยู่ในกิจในงาน หรือในสิ่งที่กำหนด (อารมณ์) แน่วแน่เป็นอันหนึ่งอันเดียว สงบไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วอกแวกหวั่นไหว บริสุทธิ์ผ่องใส ไม่ขุ่นมัว พร้อมทั้งจะใช้งานทางปัญญาได้ดี

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีในการสื่อสารและสื่อสังคมออนไลน์
- 2) เพื่อศึกษาบริบทการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
- 3) เพื่อเสนอแนวทางประยุกต์หลักพุทธธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับ นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต เชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา การสื่อสาร สื่อสังคมออนไลน์ มัชฌิมาปฏิปทา บริบทการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ โดยวิธีการวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods Research) โดยการสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร (Documentary Investigation) จากหนังสือเกี่ยวกับการสื่อสาร สื่อสังคมออนไลน์ และคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาต่างๆ รวมทั้งการสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) จากพระนิสิต มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ จำนวน 76 รูป เพื่อประกอบการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) ศึกษาการประยุกต์พุทธธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้นำพุทธธรรมตามหลัก มัชฌิมาปฎิปปทา มาประยุกต์เพื่อเป็นแนวทางในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างถูกต้องและปลอดภัยสำหรับพระนิสิต เช่น สัมมาทิฐิ (ความเห็นชอบ) จะทำให้พระนิสิตรู้ว่าเว็บไซต์ไหนเหมาะสมกับตนและใช้เฉพาะเว็บไซต์ที่ให้ประโยชน์แก่ตนเท่านั้น เช่น เว็บไซต์ที่ให้ข้อมูลทางการศึกษาที่ตนศึกษาอยู่

2) การแก้ปัญหาผลกระทบทางลบในการใช้สื่อออนไลน์สำหรับพระนิสิตนั้น เมื่อนำพุทธธรรมตามหลัก มัชฌิมาปฎิปปทา มาประยุกต์ใช้ก็จะแก้ปัญหาดังกล่าวได้เพราะ มัชฌิมาปฎิปปทาหรือมรรคมีองค์แปดอันประกอบด้วย 1. สัมมาทิฐิ-ความเห็นชอบ 2. สัมมาสังกัปปะ-ความดำริชอบ 3. สัมมาวาจา-การเจรจาชอบ 4. สัมมากัมมันโต-การงานชอบ 5. สัมมาอาชีโว-การเลี้ยงชีพชอบ 6. สัมมาวายาโม-ความเพียรชอบ 7. สัมมาสติ-ความระลึกชอบ 8. สัมมาสมาธิ-ความตั้งใจมั่นชอบ โดยเฉพาะข้อ 1. พระนิสิตสามารถนำมาเตือนตนในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้เป็นอย่างดี

2. ขอบเขตด้านเอกสาร

การวิจัยครั้งนี้มุ่งประยุกต์หลักพุทธธรรม “มัชฌิมาปฎิปปทา” หรือ มรรค 8 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธานุสาสนา ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา รวมทั้งเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการใช้สื่อออนไลน์สำหรับพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ได้อย่างถูกต้องประสงค์และปลอดภัยอีกทั้งสามารถค้นคว้าหาข้อมูลที่ตนศึกษาอยู่ได้สะดวกรวดเร็ว

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ วิจัยเฉพาะพื้นที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

4. ขอบเขตด้านประชากร วิจัยเฉพาะพระนิสิตฯ ปริญญาตรีทุกชั้นปี 4 สาขา จำนวน 76 รูป

ผลการวิจัย

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารและสื่อสังคมออนไลน์

การสื่อสาร คือ กระบวนการของการถ่ายทอดสารหรือข้อมูล (Message) จากผู้ส่งสาร (Sender) ไปยังผู้รับสาร (Receiver) โดยการผ่านช่องทางการสื่อสาร (Channel) ต่าง ๆ

และสามารถตรวจสอบโดยปฏิกิริยาย้อนกลับ (Feedback) ถ้าผู้รับสารแปลความหมายตรงกับผู้ส่งสารต้องการก็ถือว่าผู้สื่อสารประสบความสำเร็จในการสื่อสาร แต่ถ้าผู้รับสารแปลความหมายไม่ตรงกับความต้องการผู้รับสาร ก็ประสบความสำเร็จล้มเหลวในการสื่อสาร ทั้งนี้การสื่อสาร มักจะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารที่ต้องการให้ผู้รับสารหรือรับข่าวสารนั้น รูปแบบของการสื่อสารนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ การสื่อสารแบบทางเดียวและการสื่อสารแบบสองทาง องค์ประกอบของการสื่อสาร มีด้วยการ 4 องค์ประกอบ คือ (1) ผู้ส่งสาร (2) สาร (3) สื่อหรือช่องทาง และ (4) ผู้รับสาร กระบวนการติดต่อสื่อสาร คือ การพูด การเขียนหรือการแสดงกิริยาท่าทางให้บุคคลหรือองค์การอื่นทราบ ซึ่งผู้ส่งสารอาจเป็นคนๆ เดียวหรือหลายคนก็ได้ โดยที่มีปัจจัยที่สำคัญอย่างน้อยอยู่ 4 ประการ ได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ ระดับของสังคมและวัฒนธรรม เพื่อทำหน้าที่ส่งสารผ่านช่องทางการสื่อสารไปยังผู้รับสาร ซึ่งอาจเป็นเพียงคนหนึ่งคนหรือองค์การก็ได้ การที่ผู้รับสารจะได้รับสารครบถ้วนแค่ไหนขึ้นอยู่กับปัจจัยในตัวของผู้รับสาร ได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ ระดับของสังคมและวัฒนธรรมของผู้รับสาร โดยที่ผู้ส่งสารกับผู้รับสารมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลในการทำหน้าที่ของตนเหมือนกัน และเมื่อมีการส่งสารไปยังผู้รับสารแล้ว ย่อมเกิดผลของการสื่อสารที่มีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความรู้ ทักษะคิด หรือ พฤติกรรมในตัวของผู้รับสารได้ ขั้นตอนสุดท้าย คือ เกิดการโต้ตอบสารที่ส่งมา คือ การตอบกลับหรือปฏิกิริยาตอบสนองกับสารนั้นๆ

วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร คือ ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับระบบการรับรู้ การคิด การเรียนรู้ การจำ มีผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสาร ความสำคัญของการติดต่อสื่อสาร คือ เครื่องมือช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ของผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยผ่านเครื่องมือและเทคนิคต่างๆ ทำให้เกิดทักษะ ความรู้ความชำนาญ ทักษะคิด วัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมอันดีงาม วิธีการติดต่อสื่อสาร คือ รูปแบบหรือลักษณะวิธีการสื่อสาร ได้แก่ การสื่อสารโดยใช้คำพูด การเขียน การแสดงออกทางร่างกายและสีหน้า การติดต่อสื่อสารผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ประสิทธิภาพของการสื่อสารนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการจาก องค์ประกอบของการสื่อสาร ได้แก่ 1) ผู้ส่งสารและผู้รับสาร มีปัจจัยที่สามารถทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จได้ ได้แก่ (1) ทักษะ คือ การรู้จักเลือกใช้ทักษะจะช่วยส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการสื่อสารได้ ทักษะที่ว่านี้ คือ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และรวมถึงท่าทางการแสดงออกต่างๆ อีกด้วย (2) ทักษะคิด คือ การมีทัศนคติที่ดีต่อการสื่อสารสามารถทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพได้ในทางตรงกันข้าม หากว่ามีทัศนคติที่ไม่ดีแล้ว ก็ย่อมทำให้เกิดความล้มเหลวได้เช่นกัน (3) ความรู้ คือ ความรู้ในเนื้อหาที่จะสื่อสาร ถ้าไม่รู้จริงก็ไม่สามารถสื่อสารให้ชัดเจนหรือทำให้ผู้รับสารเข้าใจได้ อีกด้านหนึ่ง คือ ความรู้ใน

กระบวนการสื่อสาร ถ้าไม่รู้ในส่วนนี้ก็ไม่สามารถวางแผนทำการสื่อสารให้สำเร็จได้เช่นกัน (4) สถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรม คือ สถานภาพในสังคม เช่น ตำแหน่งหรือหน้าที่การงาน มีส่วนกำหนดเนื้อหาและวิธีการในการสื่อสาร ส่วนด้านวัฒนธรรม ได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม วิถีทางในการดำเนินชีวิต คือ การมีส่วนกำหนดทัศนคติ ระบบความคิด ภาษา การแสดงออกในการสื่อสารด้วยเช่นกัน 2) สาร มีปัจจัยที่สามารถทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จได้ ได้แก่ (1) การเข้ารหัสสาร (2) เนื้อหา (3) การจัดสาร เพื่อให้ได้สารที่มีเนื้อหาถูกต้อง เหมาะสม ได้ใจความและถูกถ่ายทอดไปยังผู้รับสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) ช่องทาง มีปัจจัยที่สามารถทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จได้ ได้แก่ (1) เป็นตัวเชื่อมผู้ส่งสารและผู้รับสารเข้าด้วยกัน (2) การนำสารไปสู่ประสาทสัมผัสหรือช่องทางในการรับสาร ได้แก่ สัมผัสทั้ง 5 อย่าง คือ การได้ยิน การมองเห็น การได้กลิ่น การลิ้มรส และการสัมผัส อุปสรรคของการสื่อสาร คือ การขาดความรู้ความเข้าใจของผู้รับสารและผู้ส่งสาร เกิดจากการขาดความรู้ความเชี่ยวชาญในสาร การขาดความสนใจ สภาพพื้นฐานทางสังคมที่ต่างกัน อารมณ์ที่ต่างกัน วิธีการรับสารส่งสารที่ต่างกัน ทัศนคติและค่านิยมที่ต่างกัน เป็นต้น การสื่อสารมวลชน เป็นสื่อสารระหว่างองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชน ทำการสื่อสารหรือเผยแพร่ข่าวสารไปสู่ประชาชนจำนวนมาก โดยอาศัยเครื่องมือต่างๆ เช่น สิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อมวลชน มีบทบาทหน้าที่ในการให้ข่าวสาร คือ ด้านความรวดเร็วและความน่าเชื่อถือ

2. บริบทการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ในปัจจุบันมีเครื่องอำนวยความสะดวกมากมาย รวมถึงคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีประโยชน์ คือ สามารถค้นคว้า (Search) ข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วอย่างสมบูรณ์แบบทั้งตัวหนังสือ รูปภาพ ตาราง กราฟ สี เสียง ฯลฯ ซึ่งใช้ควบคู่ไปกับการไปค้นหาตามห้องสมุดต่างๆ ที่เป็นแหล่งข้อมูลที่มีรายละเอียดและเนื้อหาที่สมบูรณ์ที่สุด หลังจากได้งานที่ต้องการเสร็จแล้วพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ สามารถผ่านคลายพักผ่อนด้วยการเข้าสู่มีเดีย (Media) ต่างๆ ได้อีกด้วย อีกประการหนึ่งพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ สามารถติดต่อกับบุคคลอื่นทางอินเทอร์เน็ต เช่น ติดต่อกับอาจารย์ผู้สอน รับงาน-ส่งงาน ปรึกษาพูดคุยด้วยกันได้ เช่น เฟซบุ๊ก, ทวิตเตอร์, Hi5, ฯ ทำให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายได้เป็นอย่างดี เป็นประโยชน์ในการแสวงหาความรู้ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทัศนคติ และมุมมองที่หลากหลาย ทำให้การ

เผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ ทำให้เยาวชนได้เข้าถึงพระพุทธศาสนายิ่งขึ้น ทำให้ข่าวสารและกิจกรรมต่างๆ ของวัดกระจายไปได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงทุกกลุ่มคน ทำให้เกิดการตรวจสอบพฤติกรรมของพระสงฆ์

โทษทางวินัยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ แบ่งอาบัติ (วินัย) ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มอาบัติหนัก (ครุกาบัติ) กลุ่มนี้หมายเอาเฉพาะที่จัดเป็นศีลวิบัติ คือ อาบัติปาราชิกและอาบัติสังฆาทิเสส กลุ่มอาบัติหนักนี้ พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ที่ใช้งานผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สามารถล่วงละเมิดสิกขาบทได้ถึง 8 สิกขาบท จากทั้งหมด 17 สิกขาบท ทั้ง 8 สิกขาบทเป็นการกระทำผิดที่เกิดจากการสื่อสาร ทั้งการพูด การกล่าวอวด การพรรณนา การสื่อสารด้วยอักษร ทั้งนี้สื่อสังคมออนไลน์ที่พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ใช้กันในปัจจุบันนี้ก็สามารถใช้สื่อสารกันได้ทั้งการพูดและการเขียน ซึ่งถือว่าการสื่อสารทั้งสิ้น การสื่อสารเหล่านี้เมื่อมีผู้เชื่อและ/หรือกระทำตามๆ ที่ได้สื่อสารนั้น ความผิดก็ถือว่าสำเร็จ โอกาสหรือความสุ่มเสี่ยงที่จะล่วงละเมิดสิกขาบทย่อมเกิดขึ้นได้หากไม่ระมัดระวัง 2) กลุ่มอาบัติเบา พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ที่ใช้งานผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สามารถล่วงละเมิดสิกขาบทได้ถึง 18 ข้อนี้ล้วนแต่เป็นสิกขาบทที่เกี่ยวกับการสื่อสาร หมายถึง การบอกต่อด้วยการพูด การเขียน เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจตามที่ผู้ส่งสารต้องการ สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางที่พระภิกษุสามารถพูด บอกต่อ เขียนอธิบาย หรือทำการอื่นๆ เพื่อส่งสารนั้นๆ ให้แก่ผู้อื่นได้รับรู้ได้ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด หากเป็นความผิดตามสิกขาบทที่ยกมาล่านั้น ย่อมถือว่าความผิดได้สำเร็จแล้วเช่นกัน

ดังนั้น การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่และพระเถรรุ่นใหม่ ใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์ในการแสวงหาความรู้ และเพื่อการเผยแผ่ธรรมะ ส่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ รวมถึงการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์นั้นเป็นเรื่องที่ดี การใช้สื่อสังคมออนไลน์ก็จะเป็นประโยชน์และไม่เกิดความเสียหายแก่วงการคณะสงฆ์และสถาบันการศึกษา

3. แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรม ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สำหรับพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

การประยุกต์หลักมัชฌิมาปฎิปาทาเพื่อแก้ปัญหาผลกระทบจากเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคล อันได้แก่ผู้ผลิตสื่อสังคมออนไลน์ที่จะต้องปฏิบัติตาม

คือ มัชฌิมาปฏิปทา ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงจะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่และความปลอดภัยต่อผู้ใช้ อีกทั้งผู้ผลิตจะต้องเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสารตามความเป็นจริงทุกอย่างเพื่อความปลอดภัยของผู้ใช้ เพราะในทางโลกียะนั้นเป็นการใช้ปัญญาเพียง 2 ข้อ คือ สุตตมยปัญญาและจินตมยปัญญา แต่ผู้ที่มีปัญญาบริสุทธินั้นจะต้องเป็นผู้ปฏิบัติถึงขั้นภาวนามยปัญญา เพื่อให้เข้าใจถึงสัจธรรมตามคำสอนในทางพระพุทธศาสนา อันได้แก่ การปฏิบัติที่มีสัมมาในทุกข้อที่กล่าวมาแล้ว (มรรคมองค์ 8) ส่วนผู้ใช้เทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์นั้นจะเป็นผู้ใช้ที่ใช้ถูกต้อง ไม่เกิดผลเสียต่อตนเองและผู้อื่นนั้น จะต้องเล็งเห็นคุณและโทษของสิ่งที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องก่อน จึงจะเรียกได้ว่าเป็นผู้มีปัญญา เพราะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของศีล และสมาธิ พร้อมแล้วจึงนำไปสู่ปัญญา ดังนั้น ผู้ที่มีปัญญาอาจจะศรัทธาต่อพระพุทธเจ้าที่เรียกว่า “โพธิศรัทธา” ซึ่งศรัทธาเช่นนี้จะรวมอยู่กับปัญญาแล้วกลายเป็นปัญญาที่บริสุทธิ์ที่สุดในด้านสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ที่อยู่ในสังคมได้ดีนั้นก็อาศัย กายที่สุขสบาย และใจที่เป็นสุข ทั้ง 2 อย่างนี้อาศัยกันอยู่ แยกไม่ได้ แม้จะมีชื่อเรียกต่างกันก็จริง แต่จิตเป็นนายกายเป็นบ่าวนั้นเป็นความจริง คนที่มีสุขภาพจิตดี ก็ย่อมจะมีกายที่สมบูรณ์ปราศจากโรคเป็นต้น ก็เพราะเป็นผู้ที่ได้ปฏิบัติตามมัชฌิมาปฏิปทา ในด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่สามารถแก้ปัญหาลักษณะจากเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ ที่ทำให้เกิดมลภาวะเป็นพิษ เช่น ดิน น้ำ อากาศ และอุณหภูมิ เป็นต้น โดยเฉพาะในด้านบุคคลผู้ผลิตสื่อสังคมออนไลน์เป็นผู้ที่ได้ปฏิบัติตามศีล สมาธิ ปัญญา มีปัญญาบริสุทธิตี มีพรหมวิหาร 4 และมีกุศล 3 เป็นต้น ในด้านจริยธรรม หมายถึง การปฏิบัติในขั้นสูง คือการปฏิบัติตามมรรค 8 ประการนั่นเอง โดยมีสัมมาทิฐิเป็นข้อแรก ถ้าทุกคนมีสัมมาทิฐิ การพูด การกระทำ ก็จะเป็นสัมมาทุกอย่าง จึงไม่กระทำการที่ผิดพลาดใดๆ เพราะมรรค 8 นี้ เมื่อรวมตัวกันเข้าเป็น มรรคสมังคี ก่อให้เกิดสัมมาญาณ คือ ความรู้รอบ หรือ ยถาภูติ ญาณทัศนะ (ความรู้ความเห็นตามความเป็นจริง) นี่คือ อริยมรรค เพราะเมื่อมีโยนิโสมนสิการ (การทำในใจให้แยกคายอย่างมีปัญญา) ปราโมช ย่อมเกิด เมื่อมีปราโมช ปีติ ย่อมเกิด ปัสสัทธิ สุข สมาธิ ยถาภูตญาณทัศนะ นิพพิทา (ความเบื่อหน่าย) วิราคะ (ความคลายกำหนัด) วิมุตติ (ความหลุดพ้น) รวม 9 ประการ ซึ่งอุปการะและหนุนเนื่องไปสู่วิมุตติ ความหลุดพ้นจากกิเลส ดังนั้น พระนิสิตผู้ปฏิบัติตามมัชฌิมาปฏิปทา ก็ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีจริยธรรมขั้นสูงแล้ว จึงสามารถแก้ปัญหาลักษณะจากเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ได้ ด้วยปัญญาอันบริสุทธิ์ เพราะเมื่อปฏิบัติได้ตามที่กล่าวมาแล้วนี้ ก็เรียกได้ว่าเป็นผู้มีศีล สมาธิ ปัญญา ที่พ้นจากกิเลสต้นเหตุ รู้เท่าทันเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ตามความเป็นจริง จึงไม่ยึดมั่นถือมั่นอีกต่อไป

อภิปรายผล

มัชฌิมาปฏิปทา หมายถึง ทางสายกลางอันเป็นข้อปฏิบัติกลางๆ ไม่ย่อหย่อนเกินไปและไม่ตึงจนเกินไป ไม่ซึ้งแหวะที่สุด ๒ อย่างคือ กามสุขัลลิกานุโยค และอัตตกิลมณานุโยค พุทธธรรมมัชฌิมาปฏิปทานี้ เป็นทางแห่งปัญญา เริ่มด้วยปัญญา ดำเนินด้วยปัญญา นำไปสู่ปัญญาอันพอดีที่จะทำให้ถึงจุดหมาย คือ ดับกิเลสและกองทุกข์ หรือความหลุดพ้นเป็นอิสระโดยสิ้นเชิง มัชฌิมาปฏิปทาหรือมรรคมืองค์ ๘ ในฐานะเป็นทางสายกลาง ต้องเข้าใจให้ถูกต้องจึงจะ ปฏิบัติตามได้ ซึ่ง พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวว่า ทางสายกลางในพุทธศาสนาไม่ใช่หมายถึง “การกระทำหรือความคิดที่อยู่กึ่งกลางระหว่างการกระทำหรือความคิดสองแบบสองแนว หรือคนสองพวกสองฝ่าย คือวัดเอาให้ได้ครึ่งทางระหว่างสองแบบหรือสองฝ่ายนั้น” ซึ่งจัดเป็นทางสายกลางเทียม เพราะไม่มีหลักอะไรแน่นอน มีแต่สองพวกสองฝ่ายจะยึดถือปฏิบัติกันเท่าใด แต่ทางสายกลางที่แท้จริงในพระพุทธศาสนาต้องเป็นทางตรงและแน่นอน เนื่องด้วยมีจุดหมายที่แน่ชัดในความคิดก่อน แล้วปฏิบัติไปตรงทางที่นำไปสู่จุดหมายนั้น หรือกระทำการตรงจุดพอเหมาะพอดีที่จะให้ผลตามเป้าหมายนั้น เปรียบเหมือนการยิงลูกศร ยิงปืนอย่างมีเป้าหมาย จึงจำเป็นต้องมีจุดที่เป็นเป้า การยิงลูกศรคือการกระทำที่พอเหมาะพอดีให้ลูกศรลูกปืนพุ่งไปสู่ที่เป็นเป้า ดังนั้นมรรคมืองค์ ๘ ที่จัดเป็นทางสายกลาง ซึ่งเรียกว่า “มัชฌิมาปฏิปทา” นี้จึงหมายถึง “ระบบความคิดและการกระทำหรือการดำเนินชีวิตที่พอเหมาะพอดีให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าหมาย ที่มีอยู่แน่นอน คือ ความสำเร็จ หลุดพ้นเป็นอิสระ ดับทุกข์ หมดปัญหา

สื่อสังคมออนไลน์ เป็นศาสตร์สมัยใหม่ที่ได้เข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์โดยตรงรวมทั้งพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ซึ่งอยู่ในสังคมมนุษย์นั้นด้วย หลักทางสายกลางในพระพุทธศาสนา คือ มัชฌิมาปฏิปทาหรือมรรคมืองค์ ๘ ด้วยพระพุทธศาสนาได้ค้นพบหลักการปฏิบัติเพื่อกำจัดเหตุแห่งทุกข์และวิธีแก้ไขปัญหาด้วยมรรคมืองค์ ๘ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำมาประยุกต์ในการใช้สื่อออนไลน์สำหรับพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ต่อไป

สรุป

การประยุกต์หลักมัชฌิมาปฏิปทากับการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระนิสิตมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ มีปัจจัยที่เป็นตัวแปรอยู่หลายปัจจัยด้วยกัน ได้แก่ บุคคล สังคม สิ่งแวดล้อม และจริยธรรม ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญใน

การแก้ปัญหาที่เกิดจากเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลกระทบแก่พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ สำหรับผู้ที่ปฏิบัติตามมัชฌิมาปฏิปทา หรือมรรคมีองค์ 8 แล้ว ก็จะเป็นการง่ายที่จะแก้ปัญหานี้ด้วยปัญญาอันบริสุทธิ์ แต่สำหรับผู้ที่ยังไม่ได้ปฏิบัติดังกล่าว ก็ไม่สายที่จะฝึกปฏิบัติตามหลักมัชฌิมาปฏิปทา พร้อมกับการแก้ปัญหามาจากเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ ควบคู่กันไปก็จะไม่เกิดปัญหาใดๆ และอยู่ร่วมกันกับเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีความสุขต่อไป เพราะวามัชฌิมาปฏิปทาสรุปลงในโอวาทปาติโมกข์ เน้นการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ด้วยหลักการดำเนินชีวิต 3 ประการ คือ 1. การไม่ทำบาปทั้งปวง (สพพปาปสฺส อกรณ) ประกอบด้วยมรรคมีองค์ 3 ได้แก่ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ 2. การบำเพ็ญกุศลให้ถึงพร้อม (กุสลสุสูหสมปทา) ประกอบด้วยมรรคมีองค์ 3 ได้แก่ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ 3. การกลั่นกรองจิตของตนให้ผ่องใส (สจิตฺตปริโยทปน) ประกอบด้วยมรรคมีองค์ 2 ได้แก่ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ คือความเห็นชอบและความดำริชอบระดับโลกุตระ ที่เกิดจากปัญญาอันบริสุทธิ์ จึงสามารถนำใช้ในการสื่อสังคมออนไลน์ได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

- ชฎานิษฐ์ อรรถปดี. (30 มิถุนายน 2556). **บทบาทและความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ**. สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2556, แหล่งที่มา: <http://www.got-oknow.org/posts/32049>.
- แทนพันธ์ เสนะพันธุ์ บัวใหม่. (2555). **พฤติกรรมที่เหมาะสมของพระสงฆ์และรูปแบบการใช้ประโยชน์ อินเทอร์เน็ตเพื่อกิจการพระพุทธศาสนา**. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี.
- ธีรวัสส์ บำเพ็ญบุญบำรุง. (2550). **หลักสูตรในมิลินทปัญหา**. โครงการธรรมศึกษาวิจัย. มูลนิธิเบญจนิกาย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทพวิสุทธิกวี. (20 พฤศจิกายน 2556). **ความเห็นของพระ เรื่อง สงฆ์ใช้ไฮเทค ประโยชน์ที่มีปัญหา?**. สืบค้นวันที่ 10 สิงหาคม 2556, แหล่งที่มา: <http://www.baanma-ha.com/community/thread10110.Html>.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2538). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชธรรมนิเทศ. (2540). **พระวินัยปิฎกย่อ เล่ม 1**. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร** : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2508). **ปฐมสมันตปาสาทิกาแปล ภาค 1**. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช. (2540). **หลักพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุชีพ ปัญญานุภาพ. (2541). **พจนานุกรมศัพท์พระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุเชาวน์ พลอยชุม. (2539). **ผู้รวบรวม. สารานุกรมพระพุทธศาสนา ประมวลพระนิพนธ์ สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส**. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.